

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team
Team Beleid Ruimtelijk Domein

Nummer
12*

Kenmerk
153738

Raad d.d.
25 mei 2022

Paragraaf begroting
2

Portefeuillehouder
J. (Joa) Maouche MSc

Steller
Y. (Yvonne) de Graaf

Datum
12 april 2022

Onderwerp
Omgevingswet – Verordening
nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Geadviseerd besluit

1. De Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022 vast te stellen.

Toelichting op beslispunten

Samenvatting

De Omgevingswet treedt naar alle waarschijnlijkheid op 1 januari 2023 in werking en vraagt vooraf om een aantal keuzes van uw raad. De afgelopen en komende periode leggen we meerdere raadsvoorstellen aan u voor die moeten zorgen voor een soepele invoering van de Omgevingswet. Dit raadsvoorstel gaat over het vaststellen van de 'Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022' vanwege de Omgevingswet en een wijziging van de Algemene wet bestuursrecht.

De Omgevingswet en titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht treden naar alle waarschijnlijkheid op 1 januari 2023 (gelijktijdig) in werking. Hiermee veranderen de wettelijke regels over nadeelcompensatie, waaronder de regels voor planschade. Het voorstel is daarom om een nieuwe algemene verordening voor nadeelcompensatie bij rechtmatige overheidsdaad vast te stellen, conform het model van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG) en in overeenstemming met de nieuwe wetgeving.

Inleiding

Schade als gevolg van rechtmatige overheidsbesluiten

Als overheid kunnen we rechtmatige besluiten nemen die inwoners, ondernemers of andere partijen onevenredig financieel kunnen benadelen. In die gevallen kan er aanspraak op schadevergoeding bestaan. De huidige wet maakt onderscheid tussen planschade en nadeelcompensatie. Planschade is schade als gevolg van handelen in het ruimtelijk domein. Denk bijvoorbeeld aan schade als gevolg van een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning.

Nadeelcompensatie is schade die ontstaat door andere handelingen van de overheid. Dit kan bijvoorbeeld een tijdelijke wegafsluiting zijn, waardoor bedrijven moeilijk bereikbaar zijn en daardoor schade ondervinden.

Binnen de gemeente Renkum bestaat alleen voor planschade een aparte procedureverordening. Hierin staat de procedure beschreven die gevolgd moet worden bij een aanvraag om planschadevergoeding. Er is geen algemene procedureverordening voor overige schade als gevolg van rechtmatig overheidshandelen (er is wel een specifieke nadeelcompensatieregeling voor kabels en leidingen, zie hierna).

Gevolgen Omgevingswet

Met de komst van de Omgevingswet verandert er een aantal zaken als het gaat om schadevergoedingen. Het begrip planschade uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) staat niet in de Omgevingswet. Het huidige begrip planschade komt onder de algemene noemer nadeelcompensatie te vallen. Daarnaast zorgt de Omgevingswet voor nieuwe categorieën besluiten die ook voor schadevergoeding in aanmerking komen zoals maatwerkvoorschriften of binnenplanse omgevingsvergunningen. Verder wijzigt de manier waarop eventuele schade bepaald wordt. Tegelijkertijd treedt ook de generieke nadeelcompensatieregeling van de Algemene wet bestuursrecht, afdeling 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in werking waardoor de grondslag voor nadeelcompensatie verandert.

Momenteel beschikt de gemeente Renkum over de 'Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade gemeente Renkum'. Het is nodig dat we deze verordening aanpassen aan de Omgevingswet en titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht. We verbreden hierbij de reikwijdte van de procedureregeling. De nieuwe verordening is van toepassing op aanvragen om schadevergoeding vanwege rechtmatige overheidsdaad.

De nieuwe verordening nadeelcompensatie gaat niet over nadeelcompensatie bij maatregelen aan kabels en leidingen, voor zover hiervoor een aparte regeling geldt

Uw raad heeft in 2010 de 'Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren; AVOI Renkum 2010' vastgesteld. Deze verordening gaat over werkzaamheden in verband met 'de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen ten dienste van net(werk)en in of op openbare gronden in de gemeente Renkum'. In deze verordening is een bepaling opgenomen (artikel 9b) over compensatie van de netbeheerder in die gevallen waarin leidingen ten behoeve van nutsvoorzieningen op verzoek van de gemeente Renkum moeten worden verlegd. Dit is een specifieke vorm van nadeelcompensatie.

De 'Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren; AVOI Renkum 2010' blijft na inwerkingtreding van de Omgevingswet bestaan, naast de nieuwe (algemene) verordening nadeelcompensatie. De nieuwe Verordening nadeelcompensatie gaat hier dus niet over.

Beoogd effect

Het beoogde effect is dat een uniforme werkwijze ontstaat voor de behandeling van verzoeken tot nadeelcompensatie en wordt voldaan aan de nieuwe wetgeving.

Onderwerp

Omgevingswet – Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

2 van 7

Onderwerp

Omgevingswet - Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

3 van 7

Kader

De wettelijke grondslag zijn afdeling 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (deze gaat over nadeelcompensatie bij rechtmatige overheidsdaad) en afdeling 15.1 van de Omgevingswet (deze gaat over rechtmatige schadeveroorzakende besluiten in het omgevingsrecht).

Argumenten

1.1 De Verordening nadeelcompensatie is in overeenstemming met de modelverordening van de VNG. Dit zorgt voor een verschil met de huidige situatie voor wat betreft het te heffen 'drempelrecht'. Hiervoor zijn goede argumenten zijn te geven.

De VNG heeft een modelverordening opgesteld met daarin enkele keuzes die gemeenten kunnen maken. De voorgestelde Verordening nadeelcompensatie komt overeen met deze modelverordening van de VNG. Dit levert één belangrijk verschil met de huidige situatie op:

Drempelrecht

De Wet ruimtelijke ordening bevat de verplichting om een recht te heffen bij het in behandeling nemen van een aanvraag om planschade (te weten € 300,-). Voor overige verzoeken om nadeelcompensatie is nu nog geen recht verschuldigd. Dit komt omdat er nog geen lokale algemene regeling voor nadeelcompensatie is. Tot op heden worden ook zelden verzoeken om nadeelcompensatie ingediend (anders dan planschadeverzoeken). Ook voor verzoeken om nadeelcompensatie, anders dan planschade, geldt echter het argument dat een financiële drempel lichtvaardige aanvragen om vergoeding van schade tegengaat. Voorgesteld wordt daarom de VNG-modelverordening op dit punt te volgen en voor alle verzoeken om schadevergoeding een recht te heffen (van € 300,-). Dit betekent dat straks bijvoorbeeld ook een recht wordt geheven voor het indienen van een verzoek om nadeelcompensatie in verband met een langdurige wegafsluiting.

Het betaalde recht wordt aan verzoeker terugbetaald indien een verzoek om (plan)schade wordt toegekend (naast het toegekende schadebedrag). Dit is geregeld in titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht.

1.2 De nieuwe verordening zorgt voor duidelijkheid vooraf over de procedure

De procedureregels zijn ervoor bedoeld om verzoekers op voorhand duidelijk te maken hoe verzoeken om schade wordt behandeld. Onderdeel van de procedureregels zijn het verschuldigde recht, de te volgen procedure, termijnen en het al dan niet inschakelen van een adviescommissie.

1.3 De huidige planschaderegeling wordt nog wel toegepast voor de eerdere aanvragen. Voor schadeveroorzakende besluiten of handelingen vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet, geldt het oude recht.

Het oude recht geldt maximaal 5 jaar (artikel 4.17 t/m 4.21 Invoeringswet Omgevingswet). De reden hiervoor is dat er nog aanspraak- c.q. beroepsmogelijkheden kunnen bestaan onder de oude planschadeverordening.

Onderwerp

Omgevingswet – Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

4 van 7

Kanttekeningen

1.1 Een deel van de schade blijft voor eigen rekening van de aanvrager

De overheid is niet verplicht om iedere schade die zij in de rechtmatige uitoefening van haar publieke taken veroorzaakt, altijd en in zijn geheel te vergoeden. Dat overheidsingrijpen voor sommige burgers en ondernemingen nadelige gevolgen kan hebben, is namelijk tot op zekere hoogte onvermijdelijk. Zodoende moeten deze gevolgen dus ook tot op zekere hoogte worden geaccepteerd: dit noemen we 'normaal maatschappelijk risico'. Burgers en ondernemingen die door rechtmatig overheidsoptreden echter schade lijden die uitgaat boven het normaal maatschappelijk risico en in vergelijking tot anderen onevenredig zwaar worden getroffen, kunnen desgevraagd schadevergoeding ontvangen (artikel 4:126 van de Awb, nieuw). De hoogte daarvan moet in zo'n geval redelijk zijn. De schadevergoeding dekt dus niet vanzelfsprekend alle schade en ook niet altijd volledig. Sommige schade zal altijd (deels) voor eigen rekening blijven.

In dit verband vermelden wij dat voor planschade ten gevolge van een waardedaling van een onroerende zaak door ongunstige ontwikkelingen in de naaste omgeving (indirecte planschade) straks niet langer een minimum forfait van 2% geldt, maar een vast forfait van 4%. Dus 4% van de waarde van de onroerende zaak onmiddellijk voor het ontstaan van de schade, blijft straks voor eigen rekening. Dit is gedaan om de voorspelbaarheid van de uitkomsten van een planschadeprocedure te vergroten.

1.2 De datum van de inwerkingtreding is nog geen zekerheid

De komst van de Omgevingswet is al een paar keer uitgesteld. De huidige datum van inwerkingtreding, 1 januari 2023, is op het moment van schrijven van dit voorstel ook nog geen 100% zekerheid. Het is mogelijk dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet weer wordt uitgesteld. Voor een verantwoorde inwerkingtreding is het belangrijk dat er een stabiele landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV) is. Er is een kans dat deze voorziening nog niet klaar is op 1 januari 2023 waardoor de Omgevingswet weer moet worden uitgesteld. Om die reden noemen we in artikel 9 van de verordening geen concrete datum maar verwijzen we naar het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.

Draagvlak

In dit geval is politiek draagvlak nodig om op de voorgestelde wijze soepel over te gaan naar de nieuwe situatie onder de Omgevingswet. Er verandert niets wezenlijks, behalve dat niet alleen voor planschadeverzoeken maar ook bij andere verzoeken om nadeelcompensatie (bij rechtmatige overheidsdaad) voortaan een recht wordt gegeven. Dit recht wordt aan verzoeker terugbetaald indien een (plan)schadevergoeding wordt toegekend (naast het toegekende schadebedrag).

Aanpak/Uitvoering

Op het moment dat de Omgevingswet en titel 4.5 van de Awb in werking treden en ook de nieuwe verordening, passen we de bepalingen uit de verordening toe op nieuwe verzoeken. Dit, voor zover het overgangsrecht niet van toepassing is. De wetgever heeft voor planschade voorzien in overgangsrecht voor planschadeclaims gebaseerd op de regelgeving vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Hierop is ook de oude procedureverordening planschade nog van toepassing.

Onderwerp

Omgevingswet – Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

5 van 7

Communicatie

Vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet dient dit besluit (dat algemeen verbindende voorschriften bevat) op de wettelijk voorgeschreven wijze bekend te worden gemaakt. Informatie over de indiening van verzoeken om nadeelcompensatie onder de Omgevingswet en de gewijzigde Awb plaatsen we op onze gemeentelijke website. Daarnaast zorgen we ervoor dat ambtenaren van de gemeente Renkum klaar zijn om vragen te beantwoorden over de nieuwe werkwijze. Verder wordt in zijn algemeenheid nagedacht over hoe we breed gaan communiceren over de gevolgen van inwerkingtreding van de Omgevingswet, voordat deze in werking treedt.

Financiële consequenties

Alle kosten voor implementatie van de Omgevingswet worden gedekt via het beschikbare budget voor uitvoering van deze wet.

We verwachten geen extra kosten als gevolg van de inhoudelijke veranderingen:

Het moment van het kunnen aanvragen van planschade onder de Omgevingswet verandert. Een aanspraak op indirecte planschade ontstaat pas nadat een omgevingsvergunning in werking treedt of bij vergunningvrij handelen op het moment waarop een activiteit daadwerkelijk is begonnen. Onder de Omgevingswet hoeft niet langer schade te worden vergoed voor mogelijkheden die een plan creëert, zo lang die mogelijkheden nog niet gerealiseerd worden (theoretische schade). Dit leidt straks mogelijk tot minder uit te keren planschade.

Anderzijds kunnen we mogelijk meer verzoeken om planschade verwachten, namelijk telkens als er een activiteit op basis van het omgevingsplan wordt vergund of gestart. Er vindt geen eenmalige volledige planvergelijking meer plaats tussen het oude en nieuwe planologische regime. Verder ontstaat door de codificatie van de algemene nadeelcompensatieregeling mogelijk ook enige aanzuigende werking. Tegelijk wordt deze eventuele aanzuigende werking weer getemperd door het te betalen recht van € 300,- bij indiening van een verzoek.

Vooralsnog verwachten we dat voor de uitvoering van dit besluit geen aanvullende middelen nodig zijn. We gaan er van uit dat 'per saldo' niet meer schade hoeft te worden uitgekeerd of meer extern advies nodig is, ook al verandert er een en ander na inwerkingtreding van de Omgevingswet en titel 4.5 van de Awb. Mocht dit in de praktijk toch anders uitpakken, dan komen we hier bij u op terug.

Juridische consequenties

De verordening treedt in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

WMO-aspecten

Niet van toepassing.

Gezondheid

Niet van toepassing.

Onderwerp

Omgevingswet – Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

6 van 7

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Effect op vermindering regeldruk

Er zijn geen effecten te verwachten.

Alternatieven

Er worden geen alternatieven voorgesteld. We volgen de VNG-modelverordening met de voorgestelde aanpassingen.

Bijlagen

1. Verordening Nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022
2. Toelichting Verordening Nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022
3. VNG-ledenbrief Lbr. 21/041, 26 mei 2021

Onderwerp

Omgevingswet – Verordening nadeelcompensatie gemeente Renkum 2022

Datum

12 april 2022

Kenmerk

153738

Pagina

7 van 7